

Автомобільний транспорт – джерело підвищеної небезпеки

Олександр ФІЛОНЮК,
кандидат наук з державного управління,
Голова Ради Ліги страхових організацій України

Автомобільний транспорт відіграє важливу роль у житті сучасного суспільства. Підтримання життя населення на належному рівні значною мірою залежить від існуючих транспортних систем, розвиток яких приводить в основному до позитивних соціальних та економічних наслідків.

Особливо важливою є роль автомобільного транспорту як засобу доставки вантажів і людей «від дверей до дверей». У багатьох країнах саме на автомобілях і автобусах люди здійснюють більшість поїздок усередині країни та за кордон.

Основна частина пасажирообігу у світі традиційно з 1950-х років виконується автомобільним транспортом, і його частка продовжує зростати. Зокрема, частка автомобільного транспорту в усьому світі з 1913 року по 1985 рік зросла (у внутрішньому вантажообігу) з 0,2% до 35,1%, а в 2011 році вже становила 80% світового пасажирообігу і понад 10% від вантажообігу на усіх видах транспорту.

Сьогодні світовий автотранспортний парк щорічно споживає (без урахування трубопровідного транспорту) 1,57 млрд тонн рідких нафтопродуктів, що становить 22%

світового споживання енергії. Наприклад, транспортний парк США щорічно споживає 408,2 млн тонн нафтопродуктів, транспортний парк країн Європейського Союзу – 439,6 млн тонн.

Негативний вплив автомобільного транспорту на навколишнє середовище проявляється, зокрема, в:

- забрудненні атмосферного повітря токсичними компонентами газів, що виробили автомобілі;
- транспортному шумі та вібрації;
- електромагнітному випромінюванні;
- забрудненні продуктами переробки водойм і підґрунтових вод.

На думку деяких вчених, автомобіль – друга глобальна небезпека для навколишнього середовища після ядерної зброї.

Зростання рівня автомобілізації та виникнення на автомобільних дорогах транспортних потоків високої інтенсивності вимагають підвищення транспортно-експлуатаційного рівня й подальшого розвитку мережі автомобільних доріг. Останній стримується високою вартістю дорожнього будівництва та постійно зростаючою вартістю земель, зайнятих автомобільними дорогами.

Таким чином, нагальною потребою для екологічної безпеки автотранспорту є розвиток системи контролю, спостереження, оцінювання змін стану навколишнього середовища під впливом людської діяльності, а також впровадження заходів, що зменшують шкідливий вплив транспорту на нього. Проте головна проблема автомобільного транспорту як джерела підвищеної небезпеки – це наслідки дорожньо-транспортних пригод.

Сьогодні автомобіль – найаварійніший вид транспорту, незважаючи на найбільшу зручність та доступність, він, водночас, в 100 разів більш небезпечний, ніж авіаційний, морський або залізничний.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), щорічно в результаті ДТП гинуть близько 1,3 млн осіб і понад 50 млн – одержують травми, причому на країни з низьким і середнім рівнем доходів припадає близько 90% всіх загиблих і потерпілих у ДТП. Інакше кажучи, у середньому від травм, отриманих у результаті ДТП, щодня гинуть 3 242 особи, щодня – 135 осіб, а щохвилини – понад 2 особи.

На автодорогах нашої планети щодня близько 140 тис. осіб стають жертвами ДТП, понад 15 тис. з них залишаються інвалідами на все життя. Кожен із цих потерпілих має родину, друзів, сусідів, колег або однокласників, на яких ця трагедія так чи інакше теж впливає. Родини потерпілих опиняються в скрутному економічному становищі, коли вони втрачають одного з годувальників або з'являються додаткові витрати, пов'язані з доглядом за членом родини, що одержав травму.

Не зважаючи на те, що із самого початку використання людством автомобілів неодноразово висловлювалась стурбованість у зв'язку з величезними розмірами дорожньо-транспортного травматизму й смертності, ДТП і сьогодні щоденно продовжують забирати життя сотень тисяч осіб. Хоча точні дані ніколи не будуть підраховані, за консервативними оцінками до 1997 року загальна кількість загиблих досягнула 25 млн осіб, за підрахунками до 2010 року – понад 40 млн осіб.

Це означає, що за можливість зручної та швидкої їзди людство протягом останнього століття сплатило велику данину, яка майже порівнянна з наслідками Другої світової війни.

За даними ВООЗ, дорожньо-транспортний травматизм є причиною 2,1% всіх смертей у світі, а серед основних причин смертності займає 11-те місце. Крім того, смертельні випадки в результаті ДТП ста-

новлять 25% всіх смертельних випадків у результаті травм у світі.

Наслідки дорожньо-транспортного травматизму залежать від безлічі чинників, таких як політика в транспортній галузі, щільність населення й кількість транспортних засобів на одиницю території, способи пересування, що використовуються, й наявність захисних факторів. До останніх відносяться законодавство й заходи, спрямовані на дотримання законів, дорожнє планування й інфраструктура, конструкція транспортних засобів, поведінка учасників дорожнього руху, зокрема використання засобів безпеки, а також доступ до послуг висококваліфікованої екстреної травматологічної допомоги.

Оскільки автомобіль – найпоширеніший на сьогодні вид транспорту, а учасниками дорожнього руху є практично всі члени суспільства, можна стверджувати, що автомобільне страхування є суспільно необхідним видом страхування. Його важливість зумовлена потребами у своєчасному та повному відшкодуванні шкоди, завданої потерпілим особам унаслідок ДТП, а також у захисті майнових інтересів власників автотранспортних засобів. Це підтверджується і тим, що в розвинутих країнах світу цей вид страхування у структурі ризикових видів займає ліву частку.

Реформування усіх секторів економіки, стрімкий розвиток інформаційних технологій та зростання ступеню ризику в усіх сферах суспільного життя зумовлюють необхідність формування надійної системи страхового захисту майнових інтересів учасників ринкових відносин. Вагоме місце у вирішенні проблем забезпечення гарантій фінансової стабільності суб'єктів господарювання та добробуту громадян належить автомобільному страхуванню.

Незважаючи на внесені зміни до законодавства, сьогоднішній стан вітчизняного ринку автомобільного страхування має низку недоліків та потребує посилення як державного, так й інституційного регулювання під пильним контролем громадськості. Це повинно включати, з одного боку, правові та економічні механізми захисту інтересів споживачів послуг автомобільного страхування та стимулювання власників автомобілів до укладання договорів автомобільного страхування, а з іншого – удосконалення страхового законодавства за рахунок підвищення вимог до капіталізації та платоспроможності страховиків, запровадження стандартів корпоративного управління та недопущення демпінгу, монополізації та страхового шахрайства.

